

Сам факт соціальної неефективності кари у місцях позбавлення волі, як елемента мети покарання, і як одного із засобів протидії злочинності в УВП, є досить показовим і, без сумніву, змушує шукати шляхи її удосконалення. Як свідчать результати досліджень, у більшості сучасних кримінально-виконавчих систем світу позбавлення волі розглядають як найсуворіший різновид покарання. Виходячи з демократичних положень Конституції України і чинних для нашої держави міжнародних норм про права людини, та з метою демократизації ДКВС України необхідно на офіційному рівні та в установленому порядку затвердити Національну доктрину державної політики у сфері виконання кримінальних покарань, яка б надавала перевагу не каральним (репресивним) заходам, а заходам запобігання (ранньої профілактики, відвернення та припинення злочинів та інших правопорушень), заходам соціального контролю, індивідуальної та загальної превенції [4, с. 23–25].

Список використаних джерел

1. Запобігання правопорушенням у місцях позбавлення волі / О. М. Джужа, В. П. Захаров та ін.; за заг. ред. О. М. Джужі та О. Г. Колба. – Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2010. – 544 с.
2. Реалізація права на правову допомогу засудженими до позбавлення волі / за заг. ред. д.ю.н., проф. В. В. Коваленка, д.ю.н., проф. В. П. Захарова. – К., 2012. – 180 с.
3. Провадження оперативно-розшукових заходів і слідчих дій у місцях позбавлення волі : моногр. / [Ортинський В. Л., Захаров В. П. та ін.] ; за заг. ред. В. Л. Ортинського, О. Г. Колба. – Хмельницький : ХмЦНТЕІ, 2010. – 217 с.
4. Захаров В. П. Організація індивідуального запобігання злочинам у кримінально-виконавчій установі : моногр. – [2-е вид. перер. і доп.] / Захаров В. П., Колб О. Г. та ін. – Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2007. – 442 с.

*Кернякевич-Танасійчук Ю. В.,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри трудового, екологічного та
аграрного права Прикарпатського
національного університету
імені Василя Стефаника*

ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА СТАН КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Нинішній кризовий стан в політичному та соціально-економічному житті держави та суспільства призводить до загострення криміногенної ситуації, створює сприятливе підґрунтя для вчинення злочинів різних видів та різного ступеня тяжкості. З огляду на це вкрай необхідним заходом є створення дієвих та ефективних механізмів реалізації політики у сфері боротьби із злочинністю.

Кримінально-виконавча політика є завершальною ланкою в системі такого складного політико-правового явища як політика у сфері боротьби зі злочинністю.

Як слушно свого часу зазначав професор Гернет Н. М., політичне та економічне становище країни, боротьба класів у ній – яскраво відображаються на

організації всієї каральної системи, і зокрема місце позбавлення волі, на режимі і складі засуджених [1, с. 7].

Тому, хоч і кримінально-виконавча політика є завершальним елементом у структурі, та від неї в тому числі буде залежити стан всієї політики у сфері боротьби зі злочинністю.

На формування і розвиток кримінально-виконавчої політики прямо чи опосередковано впливає комплекс соціальних факторів: соціально-політичний стан суспільства, проголошені і фактично реалізовані соціально-моральні цінності і правові уявлення, стан і динаміка злочинності в країні, а також міжнародні акти про права людини і поводження із засудженими, конвенції по боротьбі зі злочинністю й окремими видами злочинів, діяльність міжнародних організацій, позиції політичних партій і організацій, розвиток фундаментальних суспільних наук [2].

Так, існуюча економічна та фінансова кризи призводять до недостатнього фінансування кримінально-виконавчої системи, що негативно впливає на діяльність органів та установ виконання покарань. Це в свою чергу поглиблює і так незадовільний стан матеріального забезпечення та соціального захисту працівників кримінально-виконавчої системи і членів їх сімей, що спровокує таке негативне явище, як плинність кадрів. А це тягне за собою зниження так званого «престижу професії» та зведення його взагалі нанівець.

Зростання показників злочинності впливає на кількісний склад осіб, які перебувають у місцях позбавлення волі. Так, збільшення кількості осіб, які відбувають покарання у кримінально-виконавчих установах потребує додаткових коштів на їх утримання, забезпечення продуктами харчування належної кількості та якості, забезпечення заходами медико-санітарного обслуговування.

Як вказує професор Фріс П. Л., хвиля особливо небезпечних злочинів, пов'язаних із сепаратизмом, намірами відторгнення від України частин її території, які здійснюється паралельно із вчиненням терористичних актів, створенням незаконних формувань, масовими вбивствами, катуванням та іншими особливо тяжкими злочинами вимагає відповідного реагування з позицій політики у сфері боротьби зі злочинністю [3, с. 79]. Оскільки кримінально-виконавча політика, як неодноразово зазначалося, є складовою частиною політики у сфері боротьби зі злочинністю, то на стан кримінально-виконавчої політики також впливає фактично існуючий стан війни на сході України. Цей вплив проявляється в оновленні «обличчя тюремного населення», оскільки раніше меншою була «питома вага» вчинюваних дій, спрямованих на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади, посягання на територіальну цілісність і недоторканність України та інших злочинів проти основ національної безпеки України, а також злочинів проти встановленого порядку несення військової служби (військових злочинів) тощо. Такі зміни контингенту осіб, які відбувають покарання в місцях позбавлення волі потребують вироблення додаткових заходів соціально-виховної, психологічної роботи з ними з врахуванням їх психологічних особливостей, мотивів вчинення злочинів задля досягнення результату у вигляді їх виправлення та подальшої ресоціалізації.

Серед чинників, які впливають на стан кримінально-виконавчої політики можемо назвати прийняття нормативно-правових актів та внесення змін у чинні нормативно-правові акти України з метою дотримання міжнародних стандартів

поводження із засудженими.

Так, попри позитивні зміни внесені у квітні 2014 року до Кримінально-виконавчого кодексу України, які уніфікували підхід законодавця до розуміння правової природи праці засуджених до позбавлення волі як права, не можна залишати поза увагою той факт, що праця засуджених завжди міститиме в собі обов'язковий характер і в чистому вигляді як право не може розглядатися. Такий висновок можна зробити з аналізу норм чинного кримінально-виконавчого законодавства, яке серед основних засобів виправлення та ресоціалізації засуджених називає суспільно-корисну працю, яка здійснює економічні, фізичні чи оздоровчі цілі та ціль виконання зобов'язань засудженими [4, с. 40]. Як бачимо, внесення таких змін до кримінально-виконавчого законодавства України має подвійний характер, оскільки закріплюючи за засудженими до позбавлення волі права працювати, ми позбавляємо, наприклад, потерпілих від злочину можливості отримати відшкодування засудженим збитків, завданих злочином.

Всі вищезазначені фактори в тій чи іншій мірі, в тій чи іншій якості впливають на стан кримінально-виконавчої політики Української держави та визначають напрями її реалізації.

Список використаних джерел

1. Гернет Н. М. История царской тюрьмы. Том 1, изд. второе, доп. и пересмотр. / Гернет Н. М. – М. : Госуд. изд-во юрид. лит., 1951. – 302 с.
2. Фріс П. Л. Основні напрями кримінально-виконавчої політики України на сучасному етапі державотворення / П. Л. Фріс, М. Б. Бучко // Часопис Національного університету «Острозька академія». – 2010. – № 1. – (Серія «Право») / [Електронний ресурс]. – Режим доступу до док. : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2010/n1/10fplsed.pdf>
3. Фріс П. Л. Деякі питання політики у сфері боротьби зі злочинністю у сучасних умовах / П. Л. Фріс // Особливості формування законодавства України: філософсько-правові, історичні та прикладні аспекти : матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф. (Івано-Франківськ, 27 березня 2015 р.). – Івано-Франківськ : Івано-Франківський університет права імені Короля Данила Галицького, 2015. – С. 79–82.
4. Кернякевич-Танасійчук Ю. В. Про правову природу праці засуджених до позбавлення волі / Ю. В. Кернякевич-Танасійчук // Науковий вісник Херсонського державного університету. – Вип. 3. – Т. 2. – Херсон, 2014. – С. 37–40. – (Серія «Юридичні науки»).

*Кириченко В. Є.,
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри загальноправових
дисциплін Харківського національного
університету внутрішніх справ*

КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧА СИСТЕМА УКРАЇНИ – РЕФОРМИ ЗАРАДИ РЕФОРМ

Після того, як більшість країн світу, включно з Україною, відмовились від смертної кари, бо відповідно до Загальної декларації прав людини кожна особа має право на життя, позбавлення волі стало найбільш суворим з покарань. Саме тому в світі йому приділяють пильну увагу. Покарання у вигляді позбавлення волі